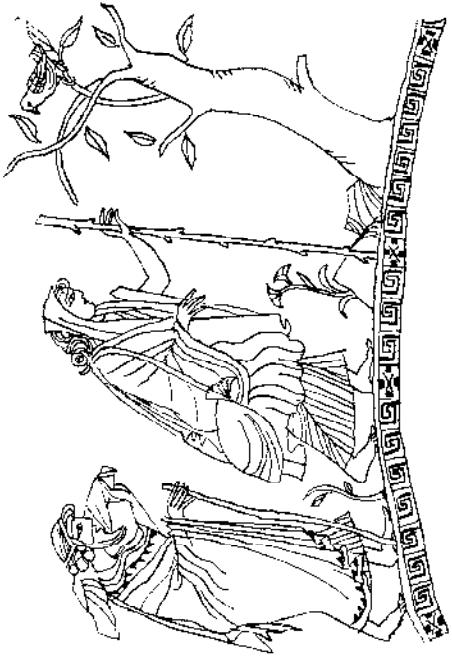

Útbau Memphisz felé

Kalászirisz és Knémón a férfilakosztály egyik hálószobájában phantikkal le. Az éjszaka hátralévő része türelmetlen várakozásukhoz képest csigalassúsággal telt el. Pedig sokkal rövidebb volt, semmint gondolták, hiszen a lakoma és Kalászirisz hosszú, de mindenig lóbilincselő elbeszélése belenyílt a késő éjszakába. Jóformán meg sem vártaik, míg Nauszikészhez siettek. Megérkeztek a házigazdára, hol tartózkodhat most Theagenész, és egyben arra kértek, hogy mihamarabb vezesse őket a fűjhoz. Nauszikész eleget is tett kívánságuknak, s nemcsaká minhdármán útra keltek. Khariklia kérve kérte, hadd nehessen velük, de együttes erővel mégis sikerült rábírániuk, hogy otthon maradjon. Semmi értelme sem lenne — bizonygatta Nauszikész —, hogy elkövesse őket, mikor rövidesen visszaérkeznek, sőt Theagenész is hozzák magukkal. Kha-

rökkel tehet maradt Khenmishben, s lelkét hol a vilás fájó érzése, hol a boldog viszontláts reménye töltötte be.

A három férfi hamarosan elhagyta a falut, és a Nilus Partja mentén haladt előre. Egyszer csak egy krokodilus bukkant ki előtük a vizből. Az állat a jobb part felől a bal part felé úszott, és izonyú erővel fárta magát a hullámokba. Nauszikész és Kalaszirisz szemében annyira megszokott lárvány volt ez, hogy figyelemre sem mértatták — legfeljebb Kalaszirisz, aki azt örvasta ki e jószelből, hogy útjuk folyamán valami akadályba fognak ütközni. Knémónon viszont páni félelem vett erőt, kis híján el is izkolt a part mellett, bár a krokodilnak csak további, elmosódott körvonalait látta. Nauszikész harsány kajra fakadt.

— Knémón, Knémón — tréfálkozott Kalaszirisz is ..., azt hittem, csak ejszaka, sötéten szoktál remüldözni, bár olyankor azért a legkisebb zaj is halálra ijeszt. Most már látom, hogy fényes nappal sem vagy valami nagy vitéz. Hiszen te nem esek akkor veszed el a fejedet, ha bizonyos neveket hallasz! Elég az is, hogy megállás valamit, legyen bármilyen hétköznapi és ártalmatlannak jelenség!

— Ugyan melyik isten vagy démoni hatalom neve oly clivislheteretlen a mi drérék Knémónunk számára? — kérdezte Nauszikész.

— Hogy az istenek és a démoni erők neve féldelemnél tölti-e el, vagy sem, azt nem tudom — válaszolta Kalaszirisz. — Ha ellenben egy embereknek, mégőrizzá, saját bavalkás szcrit, nem is valami félelmétes hősnek, hanem egy asszonynak, sőt halott asszonynak a nevet említi előtte, tüstent a hideg leli. Így törte tegnapelőtt este is, kedves barátom, mikor megmentetted és hazahoztad Kharikciát a rabiók tanítójáról. Isten tudja, hogy, s min, meghallotta az illető nevét, s aztán nem volt tôle nyugtom egész ejszaká. Rémiildözött, egyik ájurásból a másikba zuhan, én meg ugyan esak törhettem magam, hogy lelket verrek belé. Akár most is eláruhaznám neked ezt a nevet, Nau-

szikész, hogy még harsányabban nevezhess, csak nem szeretnékn Knémánt megbántani vagy megijeszteni.

De azért kicsúszott az aján:

— Hiszibé!

Nauszikésznek egyszerre elindult a nevetemnek. Amint ancvet meghallotta, arcára sagyotramosoly, megtorpant, és percekig gondolataiba mélyedt. Azon törte a fejét, mi közé lehet Knémónnak Thiszibécz? Miért féltemlő meg a név pusztá erjítésé is? Most Knémón kacagott nagyon.

— Látod, kedves Kalaszirisz, miékora a hatalma ennek a névnek? Nincs igazad. Nemcsak előttem mumus, hanem Nauszikész előt is! Sőt fordult a kocka: én nevetek, mert tudom, hogy Thiszibé nem él, a mi kitűnő Nauszikléssünk viszont, aki olyan lelkesen kacagott mások rovására, most ugyancaik elkomornult. . . !

— Ne folytasd, Knémón — vágott közbe Nauszikész. — Már épén elégéz bosszút által rajtam. Azt hiszem, szívélyes fogadatára talátratok házamba, megosztottam veletek asztalomat, adtam a szent sóból — a vendégjog és a barátság istencire kérlek hót benneteket: árujátk el, honnan ismeriek Thiszibét, és miért féltek a nevétől! Vagy talán csak tréfát ūztök belőlem?

— Téged iller a szó, Knémón — hárította el a kérést Kalaszirisz. — Nem egy ízben megígértem, hogy elmondod életed történetét, de eddig csak húzrad, halogatrad, minden találtávalani kibúvót. Most itt a kcdvező alkalom! Nauszikésznek is örömet okozol, meg aztán az út faradalmait is könnyebben viseljük, még beszélsz.

Knémón nem nagyon kérette magát, dióhéjban elmesélte

azokat az eseményeket, melyekről korábban Thagénésnek

és Kharikciának már beszámolt. Azaz kezdte, hogy athéni

származású, Arisztippusz fia, s hogy egy napon mostohaanyát

kaptott, Démaintet. Azazán rátert, miként igyckezett őt Démair-

neté behálózni, s milyen ajás bosszútervet szótt ellene Thiszibé

segítségevel; elmondata, hogyan esett esapdába, és hogyan száműzte a nép szülőföldjéről állítólagos apagyilkos szándéka miatt; mint tudta meg Aigina szigetén, egyik pajtásáról, Kharriszról, Démaineté halálhírért, a halál körülményeit és azt, hogy neki is Thiszbé teret tört; hogyan adta tuiciára Antiklézsz, hogy édesapját megfosztották vagyonától, mert Démaineté rokonai összefoglaltak az öreg ellen, és azt a gyaránut sikerült keltetniük a néppben, hogy meggyilkoltat a feleségét; s hogy Thiszbé megszökött Athénból egy naukratzi kereshedővel. Végül Knémon hozzáfüzze, hogy Antiklézzel útra kelt Egyiptom felé, hátra megelői Thiszbét, visszavilcti Athénbe, megcáfolhatja az atyja ellen emelt galád vádakat, Thiszbét pedig bíróság előállíthatja; elmondata, mennyi veszélyen és kalandon ment keresztül útközben, hogyan fogtak el a kalózok, hogyan szabadult ki a hatálinukból, és jutott el Egyiptom partjaira; hogyan került ott a pasztor-rablók kezé közé, és milyen kötrilmények között találkozott Thicagenéssel és Khanikleival; ezzel kapcsolatban aztán elmesélte Thiszbé megyilkolásának történetét, és a soron következő eseményeket is, egészten addig, ahonnan Kalaszirisz és Nausziklész előtt már ismeretlesek voltak.

Az elbeszélés hallatára Nausziklész fejében egymást kergették a különféle gondolatok. Egyik pillanatban úgy határozott, hogy lelepi Thiszbéhez fűződő kapcsolatát, majd meg helyesbítneek találta, ha nem siet a vallomással. Legszívesebben minden előndött volna, de néhány érv ellenc szóltsa ki, addig-addig töprengett, míg végül egy váratlan esemény cleve megakadályozta, hogy titkát elárulja. Jó köröös út volt már a hárulnak mögött, lassan közeldekre a faluhoz, ahol Mitránész felüttötte a székhelyét, mikor Nausziklész egyik ismerőével akadtak. Persze mindenki megkérdeztek, hová igyekszik olyan sierve.

Még kérdez, Nausziklész, hová sietek? — mélkülni kordott a megcsöltött. — Mintah bizony nem tudnád! Mostanáig engem az az egyetlen vágy sarkal, hogy teljesítsem a khem-

nisi Isziasz parancsait. Megművelem a földjet, az égvilágban minden előteremtek neki, éjjel-nappal robotok, és semmit sem tagadok meg tőle, legyen kicsi vagy nagy a rám rótt feladat. Valóságos kínzenvedés az egész éltem! Legutóbbi óhaja az volt a drágámnak, hogy szerczekek egy illusi flamingót. Látod? Már viszem is hozzá.

— No, te aztán jósgos kedvesre találtál — élceldött Nausziklész. — Módosított szerények a kívánságai. Lárn, megelég-szik egy nílusú flamingóval, és nem a fönixmadarak kövercse, mely külföldről, Etiópiából és Indiából érkezik Egyiptomba! — Mindig így csinál — keserűt Isziasz hódolójá. — Bolond-ját járatja včlem, csífot ūz az érzelmeimből... És ti? Merre mentek, mi járatban vagytok?

— Mitránészhez igyekszünk — felelte Nausziklész.

— Akkor ugyan hiába sietek. Mitránész pilanternyilag nincs a faluban, őszaka fegyvereseivel Béssa falu pásztor lakosai ellen vonult. A besszaik ugyanis újonnan választott vezérük, Thüamisz felbujtására elraboltak egy görög ifjút, akit nemrég maga Mitránész ejtett foglyul. A fiatalembert éppen Monophyszbe kísértek Oroondateszhez, s onnan állítólag egyenesen a perza királynak kildték volna ajándékul.

És a lú szerelem már indult is tovább.

— Rohanok Isziaszomhoz — mentegyetőzött. — Bizonyára árgus szemekkel les, és ha késni találók, abból parázs félcékenységi jelentet kerekedik. Szörnyen csípős nyelvű nő, foltron piszkál, vadol és gyanúsít, pedig igazán nem adok okot rá...

Mikor utasaink meghallották, hogy Mitránész mesze jár, percekig döbbent csendben álltak. Együttük sem számított arra, hogy unuk creditnénylemi végezőik, s jó időbe telt, míg Nausziklésznek sikerkürt új reményeket ébresztenei csüggedt lelkükben.

— Nos, hiába járunk — kezde. — De ez csak ármenceti balsikér, azért még nem kell véglegesen lemondanunk a tervezünk. Egyelőre téjünk vissza Kheminiiszbe. Ott majd

alaposan meghányjuk - vejjük a tecndőket, felkészülik egy hosszabb útra, és úgy indulunk el Theagenésszét. Bárholt legyen is, akár a pástorok közt, akár másut, bizton remélhetjük, hogy megtaláljuk. Vagy azt hiszik, nem isteni rendelésből akadtunk össze ezzel az ismériőömmel? Lárn, az ő hírei nyomra vezetek: elárulták, hogy utunk végcélja a pásztorfalu, ott kell kereshniük Theagenésszt.

Nausziklesz érvéi elég könnyen meggyőzőek társait, bár ebben bizonyára körejtárszott az is, hogy a Theagenésszről kapott hírek szintén jó reményekkel kocscsgették. Knémón titkon oda is súgta Kalaszirisznek, hogy ne féljen, Thiamisz felétfelül megmenti Theagenésszt. Így aztán közös elhatározással visszafordultak, s nemsokára ismét ott álltak Nausziklesz háza előtt. A bejáratnál Kharikleiaival találták magukat szemközti; ottan leste a leány, felbukkanak-e valahol a messzegében. Mikor észrevette, hogy Theagenész nincs velük, fájdalmában hangsosan felzokogott:

— Lej, egysüdül térték vissza, atyám, ahogyan elindultatok? — fordult Kalaszirizhez. — Akkor hát! Theagenész meghalt! Az istenekre kérlek benneteket, mondjátok meg, mit tudtok róla. Ne tetézzétek kínjaimat még azzal is, hogy halogatjátok a szörnyű hírt! Sokszor az a jó, ha rögrön felválogatják az embert a csapásról. Legalább egyszerre zúdul a léclekre a szenvcdés, és hamarabb is műlik el. . .

Knémón azonban felbeszította a végsőkig elkeseredett leányt.

— De sok baj van veled, Khariklia! Mindig hajlandó vagy a rosszabban felhétélezni, amiről aztán szerencsére kiderül, hogy rémkép csupán. Thucgrénész az istenek segítségével él és egészséges.

Mindjárt el is mesélte, mi történt Theagenésszel, és hová került.

— Knémón, Knémón — csóválca fejét Kalaširisz —, most elárultad, hogy te még nem szeretted soha. Kitülbénben tudnád,

hogy a szerelmesek frívó szelzői is férlik egymást, s csak saját szemüknek hiszik el, hogy a másikat semmi baj nem érte. A távollett pedig már önmagában is állandó, gyötrő aggodalom forrása két szerető szív számára. Hogy miért? Nagyon egyszerű: mindenketőjüknek szent meggyőződés, hogy a szerelmeseket csak igazán komoly ok választhatja el... Kharikleianak is el kell nézniük, barátom, ha a szerelmem kinjár-késervét túlságosan áterzi! De most kerüljünk beljebb az ajtóból, beszéljük meg a további tennivalókat.

Kalaširisz apai gyengédsgéggel kézen fogta Kharikleiat, és vezetve a házba. Bent Nausziklesz — aki szerette volna vendégeit egy időre megzavaradítani fájdalmas gondolataiktól és még egy másik tervet is forgattott a fejében — a szokottnál pomázabb vacsorát találatott fel. A lakomán négyükön kívül csak a leánya vett részt; neki meghagyta, hogy aznap legyin nagyon csinos, szépsére ki magát, és öltözzen ünnepelőbe. Mi kor úgy vélte, hogy ki-ki jöllakkott, így szólt:

— Kedves vendégeim, isten bizonyságból örönhék, ha hajlandók lennétek letelepedni Khemmiszben, ha ezentúl itt, nálam élnelek, és egész vagyonomat, összes feltett kincsemet megoszthatnám veletek. Már nem a messzi földről ide vétődött idegeneket látom benneket, hanem hűséges jóbarátaimat. Errétek minden terheit szíves örömeszté vállahnék. De ha családotok tagjait akarjátok felkutatni, én abban is készegessen segítek, legalábbis ameddig itthon időzöm. Csakhogy, mint jól tudjátok, kereskedő vagyok, ez a foglalkozás adja kényeremet. Immár fittjainak a tavaszi szelek, ismét megnyitották a tengert a hajózás számára, és gyors, szerencsés utat igérnek a kereskedőknek. Üzleti ügyeim engem is parancsoló szóval hívnak Hellásba. Jó lenne hát, ha közönhétek velem tervezeteket, hogy aztán ennek megfelelően rendelkezhessem a magam dolgairól.

Nausziklesz szavait rövid csend követte, majd Kalaszirisz szóátalt meg:
Ószintén kívánom, Nausziklesz, hogy jó előjelekkel szálj

hajóra. Hennéssz, a kereskedők barátja, és Poscidón, a hajósok védője segítsen utaron! Támasszának minden kedvező szletet, övjanak meg a hajótöréstől, adják, hogy minden kikötőben baj nélküli vethess horgonyt, tegyék lehetővé, hogy bárhozáv vétősz, bármilyen városba, tárta karokkal fogadjanak, és előnyös üzleteket köthess! Szívesen látta benüinket, amíg nálad voltunk, és most, hogy indulni készülünk, nem tartóztatott erőnek-erejével. Példászerűen teljesíted a vendégátró és a jóbarát kötelességeit. Nagyon fáj elválnunk föld és citről a háztól, melyet szercő gondoskodással szinte orthomunkákkal varázsol. Mélysem cslekedhetünk másiknál, innenünk kell, hogy felkutassuk szeretőinket. Persze, ez csak rám és Kharikleia rávonatkozik. Hogy Knémónnak mi a szándéka, hajlandó-e csupán a mi kedvünkért bolyongásunk társa lenni vagy más-hová húzza a szíve, azt mondja el ő maga.

Knémón azon volt, hogy válaszoljon Kalaszirisznek. Már éppen hozzá akart kezdeni mondókájához, de ekkor hirtelen nagy felindulás vett crőt rajta, könnyek tolultak a szemébe, s ez beléfjötta a szót. Mikor nagy ninczen meging lélezethetez jutott, keserves sóhaj tört elő kebleből.

— Milyen állhatában és örökösen forgandó az ember sorsa!

A színvedéseknek mékkora áradatát zdújtja rám is, másokra is kegyetlen örömmel, újra nincs újra. Engem megfosztott a családomról, az atyai házról, időgenbe üldözötök hazam földjéről, imádott szilvárosomból, ezernyi megpróbáltatás után Egyiptom földjére vettet, és kiszolgáltattot a pásztor-rablók önkényénck. Csak az az egy vigasztal, hogy negismérhettem néhány nagyszerű embert. Sorsildözötek voltak ők is, de honfiaiárram, és én arról álmoodoztam, hogy életem hátralévő évtizedekkel elhetszem le... Íme, kegyetlen végzetem most erről a vigasztói is meg akar fosztani! Menre menjek? Mitcő legyek? Hagyjam el Kharikleiat, mielőtt még ránakadhatott volna bűn! Körtelességeim lenne elkísérni, még nem találja szerel-

mesét. Bár biztos volna, hogy nemcsakára viszontlájk, bár remélhetném, hogy célt értünk, szívesen vallalhák minden firadságomat. Csakhogy a jövő bizonytalan, a terv nagyon veszélyes — isten tudja, hol és mikor végződnek kalandozásom... Bocsássatok meg nekem, ti is a barátság istenci, hogy inkább a családom, szilvárosom jár a fejében, és a hazatérre gondolok! Keresve sem találnék rá jobb alkalmat, mint ami most adódott; nyilván az istenek rendezétek, hogy Nauszikész épít a közeli napokban indul el Hellász felé. Meg egyébként is: félek, hogy attámaszt időközben valami báj érte, tulajdonos és örökösnélküli marad a családi ház. Alighanem szegénység vár rám, mégis nyugodt, jóléső érzés fog eltölteni, hogy legalább önmagamat sikertüli épsgében megoriznem, családunk egyetlen maradékát... Elősorban előttd szerelem tiszáznai a tettemet, Khariklia. Kerlek, esedezve kérlek, bocsáss meg! Igérem, elkiérlek egészen Bésszágig. Ha szépen megkéröm, Nauszikész talán hajlandó lesz néhány nappal elhalasztani az indulást, akármilyen sürgősséck is üzleti ügyei. Hátha visszaadhatatom icked Theagenész! Akkor hűségesen séfárokot tan bizalmaddal, tisza leillet a lelkismeretem, és a jobb jövendő reményében vállatok el töled. Ha pedig — ne adjá az isten! — eredménytelenül végződnek utunk, még mindengethető a távozásom, hiszen nem maradsz egymedül. Atyád, Kalaszirisz helyettem is félő gondossal vigyáz majd rád.

Khariklia sok apró jelből tudta, hogy Knémón szerelemre lobban Nauszikész leányá iránt — mint minden szerelmes, ő is világgyorsan felismerte, kiben ég az övéhez hasonló szenveddely. Mi több, Nauszikész egyes elcjelet szavai meggözték, hogy a kereskedő öriánc a házasságának, sőt maga is már régóta ezek munkálkodik, és nagyon szeretné Knémánt íprecsalni. Másrészt arra is gondolt, hogy Knémón — különböző okok miatt — nem volna megfelelő társ további útjukon. Igy válaszolt hát:

— Cselekedj legjobb belátásod szerint, Knémóni. Már azzal

is nagy hálára kötelezűi, amit eddig tettél érőink, ne gondold, hogy czentui is kötelességed törödni a sorsunkkal. Senki sem kényszeríthet, hogy mások érdekelében veszélyeket vállalj, téj csak haza nyugodtan szeretett Athénredebé, őscid házába. Mint mondod, Nausziklésh elutazása kitűnő alkalmat nyújt erre — semmi esetre se szalasd el! Kalaszirisz meg én majdcsak megbirkózunk a nehézségekkel, míg bolyongásomnak végére nem érek, mert ha tűgy adódik, hogy már senki emberfia sem támasztat, az istenek segítsége akkor is biztosan velünk lesz!

— Kívánom, hogy Kharikleia minden vágya teljesedjék — vette át a szót Nausziklésh. — Ahogyan kérte, kísérjék egész útján az istenek, és talája meg övéit, nyctje el nemes elszántására és megérítő jó szíve mellettől jutalmát. Te pedig, Knémón, ne keserégi, hogy nem Thiszbével térsz haza Athénbe. Tanúsokká hatok melléted, mert az ö hirtelen eltitméséért, Athénból való megeszüköltséért én vagyok a fejlesz: én vagyok az a bizonyos naukratiszi kereskedő, Thiszbé szeretője! Attól még ne félj, hogy valaha koldusbotra jutsz. Ha térsz, örömetest viszlek magammal, s akkor visszanyerlek hazádat, orthonodat, sőt dús vagyomra is szert tehetsz. Ha pedig nőstünni akarsz, szívesen hozzád adom leányomat, Nauszikliát. Gazdag hozományt kapsz vele, vizont-ajándékra még nem tartok igényt: miota a nemzetiségedet, családot és szülőföldedet ismerek, úgy tekintem, mintha már meg is kaptam volna.

Knémón mindenig illyesmire várta, illyesműről ábrándozott, de nem hitte, hogy vágyai valóra vállhatnak. És most egyszerre minden az öldele hullott, sőt: a valóság meghazudulta legmerészebb álmait is. Pillanatig sem habozott kát, hanem rávágta:

— Boldogan ollogadom ajánlatodat!

És már nyújtotta is a jobbját. Nausziklésh az ejegyzés jeléül lelánya kezét összefűzte Knémónéval, inciparancsolta háza népének, hogy énekeiék el a menyegzői dalt, és maga nyitotta meg a táncot. A lakoma rögtönzött esküvővé váltakozott, Nausziklésh szolgái is táncra perdültek, és szilaj jókedvvel ün-

nepeltek a nárszoba előtt a váratalan menyegzőt, míg bent, a termekben egész éjszaka lobograk az cskivői fáklyák. Kharikleia nem csatlakozott az ünnepi ökhöz, hanem visszavonult megszokott szobácskjába, és jól bereszelt az ajtót. Mikor már biztosan tudta, hogy senki sem háborgathatja, vadul szertezált a haját, megszagatta a ruháját, és szabad kitörést engedett fájdalmának:

— Hadd táncojjak én is! S hogy táncom méltó legyen a somat irányító démoni hatalomhoz, zökögöm adjá az énekkíséretet, és gyötörlemeim sugallják a mozdulataimat! Boruljon homály erre a táncra, fáklyáseny nélkül, koromsötét, világában csíszában folyék le a szerrártás. Félre ezzel a nécesssel...! Nekem csak ilyen nászi ágyat, csak ezt a nászszobát juttatta a sors. Magányosan kell füküdnöm benne, féjem nélkül. Theagenész csupán nevleg volt a férfiem, s én mintha már más övezgy volnék. Knémón az esküvőjét tartja, Theagenész pedig valahol messze, talán stílusos bilincsekbe verve raboskodik. És még ez a szerencsésebb cset, csak nagyobb bája ne történtek! Nincs a szobában Nauszikléia sem, aki tegnap velem töltötte az éjszakát. Férfihez ment, és Kharikleia egyedül maradt... Nem az ö boldogságuk miatt háborgok, kegyetlen végzet és ti, démoni hatalmak. Nem, szívom minyéből kívánom nekik, hogy vágyaik teljesüjenek. Azon keserégek, hogy mincket nem ajándékozhatok meg az övékhez hasonló boldogsággal. Vádolnak benneteket, hogy sorsunk tragikus cseményeihöz egyre újabb és újabb epizódokat fűznek. A legszörnyűbb rémdráman is tiltcsz, amit átéltünk...! De mirevaló titkaizon az isetenek rendelésc ellen! Teljesedjék minden az ö akaratuk szerint! Theagenész, édes egyetemen, ha behizomyosodik — isten övjon tőle! —, hogy nem vagy életben, nem várok tovább, megyelek utánad én is. Fogadd el már most síri ajándékomat! Azazal hajába markolt, és a kitépett fürtöt ágyára dobtat.

— Az áldozat szememből ömöljön, szememből, melyet anyinyira szerettél!

S könnyci záportként hullottak az ágyra.

— Ha még ősz, kedvesem — ó, mily boldogító gondolat! —, kárt meg legalább álmonban, és tölsd velem az éjszakát! De úgy is vigyázz rám, szerelmem, örözz meg tiszán a törvénys hárasságig! Már itt is vagy előttem, látak lelli szemémmel ... Jöjj örökké karjúumba!

E szavakkal Khariklia arcra borult a fekhelyén, és zokogva, sűrű sóhajtsok közeppette fonata át karjaival. Addig-addig, míg heves fájdalmában köd és kabulat ereszkezdett agyára, és észrevételelű mély álomba merült.

Fényesen süött a nap, de Khariklia még mindig aludt. Kalazirisz csodálkozott, hogy leányá nem mutatkozik a megszokott reggelijéről, és elindult megkeresni. A háloszoba ajtajához érve erősen kopogott, majd többször egymásután nevén szólította. A leányka felriadt álmából, mindenkor oda-szaladt az ajtóhoz, félrehúta a retesz, és bebocsátorra az agg papot. De a várhatlan ébresztő olyan zavarba hozta, hogy nem volt ideje rendbeszedni magát. Mikor Kalazirisz megfátra, hogy haja kócos, keble felelt feszítőnyökkel csüng a ruljája, és hogy szeme az előző esti lelkütusa credményekkent még most is duzzadt, egyszíben megérte mindenöt. Nyomban visszavezette az ágyhoz, lefektette, és egy köpenyt tűrött rá, hogy szakadozott öltözékét cítkarja.

— Mit jelenten az, Khariklia? — kérdözött aztán szemrehányban. — Miért nem tudsz miértéket tartani a fájdalomban? Mirvaló eszteren kátságbecsész? Eddig úgy láttam, hogy emelt fövel és bőucs türelmivel viselked a sors csapásait, most meg rád sem lehet ismerni. Győzd le azt a határtalan elkeseredést! Gondold meg, hogy emberr vagy, a sors forgandóságának és ezemri változásának alkávetett lény! Miért akarod tömkretenni magadat, hisz talán boldog jövendőnek nézel elébe! Ha már magaddal nem törödz, gondolj rám és fölleg Theagcnészre, aki veled szerezné elni, mert benned találta meg életre értelmet. Khariklia minden elpirule Kalazirisz fodd szavaira, s még

fokozódott zavará, mikor elképzelt, milyen állapotban nyíthatott ajót. Egyetlen szót sem szolt, csak hosszú percek után, Kalazirisz siürgetésére törté meg a csendet.

— Joggal vádolsz, aryám — ismerte el —, de talán mégis megbocsátható, amit elkövettettem. Elvégre nem valami alantas, hirtelen fellobbanás tette ilyen kemény próbára szegény szívet, hanem az a tiszta, moesoktalan, minden ideig szűzeti szerelmem, melyet jóvendő férfi, Thicagénész iránt érzek. Nagyon elkeserít, hogy nem lehet velem, és már-már kércsége vonom, él-e egysáralán.

— Ez a gond cseppet se aggasszon — igyekszett megnyugtatni a leányt Kalazirisz. — Theagcnész él, és te az istenek akaratából viszontláthatod, ha hihetünk — nárpeditg, hihetünk — a jóslatoknak. Meg aztán Nauszikész ismerőstől is azt a hírt hallottuk, hogy völgyében Memphis fejé menet Thüamisz fogásába kerül. Ha pedig Thüamisz ejtette foglyul, akkor biztosan semmi baja, mert Thüamisz korábban is ismerte és kedvelte. Mindenesetre legfőbb ideje, hogy azonnal felkeredjünk: mihamarabb el kell jutnunk Béssza faluba, hogy megrakljuk Thicagénészt, és vele együtt fiamat is. Bizonyára tudod, hogy Thüamisz az én fiam?

— Ha valóban te vagy az édesapja, és nem valaki más — töprengett Khariklia —, akkor hanyatt-homlok rohanunk a legnagyobb veszélybe!

— Ugyan min�t? — kérdezte Kalazirisz megelépettben.

— Jól tudod, hogy éppen Thüamisz pásztor-rabbi cíjettesk foglynál — magyarázta a leány. — Míg közöttük raboskodtunk, az én átkos szépségem vágyat ébrezszett Thüamisz szívében. Ha most utunkon netán találkoznánk vele, nyilván azonnal rám ismerné, és eszébe jutna, hogy húzássági ajánlatot tett nekem. Én pedig csak az esküvő időpontját halasztottam el egy ügyes kifogással, de beleegyeztem, és félek, hogy kényszeríteni fog igörctem beváltására.

— Nem kerülhetett annyira a szenvédély hatalma alá, hogy

apja jelenlétében erőszakosodni merészen — tilakozott
Kalaszirisz. — Az én szülői pillantásom tiszteletet ébresezt majd
beime, és megállítja parancsol minden törvénytelen vágyának
— különben sem biztos, hogy még minden vágyódik utánad.
Egyébként te is törhetsz a fejedet valami förelyon, hogy
elkerülhess a veszélyt. Miért is ne? Úgy veszem észre, kitű-
nőn érzed, hogyan kell különböfle ürtigyekekkel haladékot ki-
cikarni azoktól, akik szemet veretnek rád.

Kalaszirisz szavai némileg clozzaták Kharikleia aggodalmát.
— Nem fizatom most — válaszolta —, vajon komolyan
beszélél-c, vagy csak tréfálkozás! Inkább egy csatl ajánlanck
figyelmezd. Még Theagenéssel közöszen terveztek ki, csak
aztan a közbjött események megakadályozták, hogy hasznát
vegyük. Bár ezúttal több sikertrel járnák. Mikor a rablók
szigetéről készültünk elindult, elhatároztunk, hogy ruhát vál-
toztatunk, koptatás öltözékben mutatkozunk a falvak és vá-
rosok lakói előtt, akár a koldusosok. Ha te is jónak látod, ölf-
sírk hárhatoldusgúnyát! Így aligha fognak útközben zaklatni
— vándorlónak a nyomorúsgos kúlsó nyitja a legbiztosabb
vécélnimet, mert az nem irigységet, hanem szávalmat kelt. Meg
aztan minden nap betevő fálatunk is hamarabb megesz. Ide-
gen földön még pénzért sem szávesen adnák el élmet isme-
retlen emberek, viszont a kétergetőket bőven ellátják alamizs-
nával.

Kalaszirisz helyeslte a leány ötletét, és azt javasolta, hogy
mindeközött induljanak el. Elkeresték Nausziklést és Knémont,
tudatták velük elhatározásukat, s harmadnapon nekiágrak az
utnak. A feljánlott kísérők és nálhásállatok közül egyetlen-
egyet sem fogadtak el. Nausziklész, Knémón és az egész ház-
náep elkísérte őket egy darabon. Nem hiányzott Nauszikleia
sem, akiben még az újdonstolt asszonyszégyenkezését is legyőzte
a Kharikleiatól kiáradó varázsi; addig- addig rimánkodott az
attyának, míg meg nem engedte, hogy ott lehessen. Jókora
utat tettek meg együtt, mikor elérkezett a végső búcsú pilla-

nata. Férfiak is, nők is összeölkeztek, könnyezve szorították meg egymás kezét, s kölcönös szerencsekívántatokkal váltak el. Knémón bocsahatot kérte Kharikleiatól és Kalasziriszről, hogy mint fiatal fejű nem maradhass velük; de erősen fogadko-
zott, hogy amint lehet, utánuk megy. Azán a többiekkel együtt
ő is elindult vissza, Khemisz felé.

Kharikleia és Kalaszirisz most néhány jó előre összeválogatott nyomorúságos ronggyal koldusnak álcázaták magukat. Utána Kharikleia bekormorta és sárral fröcskölté be arcát, hogy minden rútabbnak és piszkosabbnak tűnjön, fejét pedig szennyes, gyűrött kendőbe bugyolulta, melynek egyik csücske nemcsak homlokát, hanem fél szemét is eltakarta. Karjára tarisnyát ákasztott, látszólag azért, hogy legyen mibe gyűjtjenie az alamizsául kapott kenyér- és húsdaráborokat. Ennek ajába rejtegett Delphoihoz elhozott papnői ruháját, a koszoruit, és anyjától származó emlékeit, a pónya mellé kiált kincseket és ismeretőjeleket. A leány tegyezt Kalaszirisz ürött-kopott birka- bőrbe göngölyöve keresztielfektette a vällán, akár egy közön- séges csomagot. Íját viszont bortta alakította át: leoldotta róla az ideget, s ettől a fegyver egyszeriben kiegynécsedett, úgy, hogy kézben foghatta, és teljes testszíjával ránchezedhetett. Ezután, ha észrevette, hogy valaki közeledik, örcségről görnyedt testét még jobban meggörnyezte, biccgni kezdett, és olykor-olykor Kharikleira támaszkodott . . .

Miszer új szereplőkhöz becölözök, egy darabig elécelődekké egymásra, jót mulatnak, mennyire illik mindenkiőrüknek az áruha. Azán fóriászt rebegtek a sorsukat irányító démonhoz, hogy ne zúdulson rájuk több csapást, hanem elégdejük meg múlt szenvédésekkel, s gyors ütemben megindultak Béssza falu irányába, ahol Thicagénészt és Thihamiszt reméltek meg- találni. Csakhogy reményükben csalóniuk kellett.

Amint napnyugta felé Bésszához közelkedtek, rengeteg nem- rég ellenes harcos holticsés ötlött a szemükbe. Ruházatukról és fegyverzetükről nem volt nichéz felismerni, hogy nagyobb ré-

szik perza, a többi pedig egyiptomi. A jelenkből ítélye csata zajlott le a falu mellett, azt azonban utasaink nem tudták ki- okosodni, ki lchettit az egyik, és ki a másik küzdő fel. Végül odamentek a holttestekhez, és mert az aggódó emberi szív mindig hajlandó szetterteiről a legrosszabbat feltételezni, hozzá fogtak, hogy körtínezzenek, nincs-e vélhetnű Theagenész is a halottak között. Hittelen egy öregasszony pillantottak meg, aki az egyik meglett egyiptomi tetemre borult, és keservesen jájagott. Kharikleiaiban és Kalaszirisban azonnal megszületett a terv: próbát tesznak, hátha sikerül az anyókatól értesüléshez jutniuk. Mindjárt leülték melléje, vigaszalni kezdték, és igyekeztek csillapítani heves fájdalmát. Mikor kissé alábbhagyott a sírásossal, Kalaszirisz egyípronúnyelven megkérdezte fölc, kinek a halálát gyászoja ilyen nagyon, és mit tud a lefolyt ütközetről. Az öregasszony röviden azzal válaszolt, hogy elegendő fiát siratta, és szántsándezekkel jött ki a halottak közcé, hátha valaki meg-támadja, és megcsabadjia az élettől. Addig is megadja fiának a végzettséget, legalább környecivel és panaszával, mert többre nem telik. Utána a csatára fordította a szót:

— Egy feltűnően daliás idegen fiatalember vezetett Oroondatcszhez, a perzsa király egyiptomi főmegbízotjához Memphiszbe. Azt hiszem, Mitránész helytartó ejtette foglyul, és állítólag pazar ajándékékkent küldte Oroondatcsznek. A mi falunk lakosai viszont — és ujjával rámitattott a közelben fekvő településre — rajtaütöttek a kísérettel megbízott katonákon, és elragadták tőlük az ifjút. A szóbeszéd szírrint ismerte őt, azért szabadították ki, de, hogy valóban ez-e az igazság, vagy csupán ürügyük hozták fel, azt nem tudom. Mitránész persze nagyon felbőszült, mikor tudomására jutott a dolog, és két nappal ez előtt katonásággal vonult a falu ellen. Csakhogy Bésszát heves véru, harcias nép lakja: rablásból élnek, bátran farkasszenet néznek a halálhal. Hány asszonyt tett már hozzáin hasonlónak gyermeketlenne és özvegye esztelen valmicrőseggük ... ! Mihelyt értesültek Mitránész csapatainak közeledéséről, néhány

helyen lesbe álltak, úgy fogadták az ellenséget. Övék is lett a győzlelem. Az egyik csoport nyíltan, szemöl szembe rohamozott, miközben a többiek hangos csatakiáltással hátha támadtak rejtékbelükől a gyantútan perzsákat. Az első sorokban esett el maga Mitránész is, és vele együtt csaknem valamennyi katonája: olyan szoros gyűrűbe fogták őket, hogy még a menekülésre sem volt lehetőségeük. A mieink kevés harcost vészettek, de sajnos, a kegyetlen végzet akaratából közéjük került az én fiam is. Látjátok! : Perzsa nyil sebezte halálra a mellkasán, és én, szerencsétlen édesanyja, éppen most stratom el. Van egy másik fiam is, de borzasztóan felék, hogy hamarosan ő is meg kell gyászolnom. Tegnap bajtársaival fegyveresen Memphisz alá indult ...

Kalaszirisz közhevárott, és megkérdezte, miért vonultak a falu lakosai Memphisz alá. Az öregasszony kibökte, hogy életben maradt fia cról is felvilágosította.

— Azt az egyet biztosan tudták a falubeliiek — mondta —, hogy méresz tettiket nem ússák meg szárazon. Az életük forgott kockán, elvégre megöltek a perzsa király helytartóját, és perzsa katonákat kaszaboltak Ic. Márpedig ha Memphisben Oroondatcsz filiébe kerül a vérfürdő híre, hatalmas sereggel nyomhat a Faluban török, bekerít, és azzal áll bosszút, hogy a lakosságnak az írmagját is elpusztítja. Az életükcről volt szó, elhatározók hát, hogy vakmerő tettük várható következményeit — lesz, amilesz — még nagyobb vakmerősséggel próbálják elhárítani. Úgy terveztek, hogy nem várják be, mikor Oroondatcsz felkészül, hanem váratalanul megáramadják, és ha Memphisben időzik, vele is végeznek, ha még történetesen nem tartozkodnák a székhelyén — mert állítólag az Etiópia elleni háborúval van elfoglalva —, akkor annál könnyebben vehetik be az őrség nélküli maradt várost. Ez — gondolták — a közvetlen veszélyt is elhárítaná a fejük felől, meg egyúttal Thüamisz, a kapitányukat is visszalíthatnék a papi székbe, hiszen őt illeti: öccses fendorlatos módon, rörvénytelcén szerezte meg. Számol-

nak egy esetleges vereséggel is, de azt mondják, hogy inkább visszenek el bocsiletes harchan az utolsó szálig, mintsem fogásba kerüljenek, és tűriük kelljen a perzsák kíméletlen és megalázó bánásmódját... De ti, idergenc, mirefélé igyekeztek:

— Be a faluba — válaszolta Kalaszirisz.

— Nagyon későre jár az idő — figyelmeztette őket az öregasszony. — Nem volna tanácsos ilyenkor beszédbbe elgyedni a falu íthón maradt lakosaival, mert egy lelket sem ismertek.

— De talán hajlandó lennél vezetőnkkel szegődni — mondta Kalaszirisz —, s akkor nem csik bántódáunk.

— Most nem értek rá — utasította el a kérést a gyázolóanya. — Még egy éjszakai halott áldozatot kell bemutatom. Ha azonban nem borzadtok attól, hogy néhány órát a csataterén töltöttek — egyébként akárjátok vagy sem, másként nem tehetetek —, húzódjatok egy kicsit felre, telepedjetek le ott, ahol már nincsenek halottak. Várijatok hajnalig: prikadakkor beverzeltek benneteket a faluba, és gondom lesz rá, hogy a hajatok szála se görbüljön meg.

Kalaszirisz szódról szóra lefordította Kharikleianak, mit mondtott az öregasszony, aztán kézen fogta a leányt, és elindult velé. Nem kellett messze menniük, rövidesen eljutottak a halottakon. Ott egy domb tővében Kalaszirisz feje alá igazgatta a tegezt és lefeküdt, Kharikleia pedig földre dobott harisnyájára pilhent le. Már fent ragyogott az égbolton a Hold, és fényével — három napja múlt holdiukle — bevilágította a tájat. Kalaszirisz halott kora és az utazás faradalmai miatt elhyonita az álom, a gyötörő gondolataitól zaklatott Kharikleia azonban egész éjszaka nem tudott aludni, szemtanúja lichetett egy visszatasító, de az egyiptomiak között igen elterjedt varázsszertartásnak.

Mikor az öregasszony úgy vélte, hogy már senki sem láta, és zavartalanul munkához foghat, először is gödöröt várta a földbe, mindenkit oldalán máglyát gyűjtött, s közzöttük terítette ki fia holtestét. A keze ügyében álló háromlábú bronzistből egymás-

után hirtom agyagedényt emelt ki: az elsőből mézet, a másodikból tejet, a harmadikból bort öntött a gödörbe, aztán búzalisztből készített, emberek alakúra font kalácsot vett elő, megkoszorúzta babérlevéllel meg köménytel, és a gödör fenekére hajtotta. Urojára kardot rágadt a kezébe. Elkezdte eszelősen suhogtatni a fegyvert, mindenféle barbár és idegen hangzássú szavakkal könyörgött a Holdhoz, majd hirtelen felmetszette a karját, s a kiömlő vérét babérágyba törölve meghintette a két magyát. Más, hasonlóképpen titokzatos ténykedései után fia holttestére hajolt. Valamiféle varázsgéket mormolt a fuliébe, s bűvös erejű ráolvásáival végül életre keltette, sőt arra is kényszerte, hogy feltápkodjon.

Kharikleia már a kezdet kezdetén is némi szorongással nézte az öregasszony mozdulatait, de utolsó, hihetetlen és megdöbbentő cselekedetének látára olyan félelem fogta el, hogy felébreszti Kalasziriszt. Most már akarva, nem akarva az idős pap is figyelte, mi történik. Leshelyük sötéjtől észrevételelű szemmel tarthatták az egész jelentet: a maglyák fényében mindenkit kitűnően látrák, sőt, minél nem mentek messzire, tisztán hallották még az egyes szavakat is, melyeket az öregasszony egyre emeltebb hangon intézett a halothoz. A szavakból az a kérdés kerekedett ki, hogy az élő testvér, az immár egyetlen fiú séretlenül tért-e vissza Memphisz alá. A halott szája azonban néma maradt, válaszul csak bólíttort, mígnem egyszerre összeesküllött, és a földre zuhan. Az öregasszony bizonytalannak érezte a választ, nyilván nem mert szírádan reménykedni abban, hogy anyai szávénék leghűbb olaja teljesül, ezért tovább folytatta a kérdezőködést. Hátára fordította fia hajtcsétét, ismét a fuléhez hajolt, talán hogy hathatóbb varázsgékkel erősítse kolja rá akaratát, majd felkapva kardját, hol a máglyák, hol a gödör felé ugrott. Sikerült is megint megrözítani a merev tester, újból talpra állította, és másodszor is felvette neki ugyanazt a kérdést, de most már kényesenítette, hogy ne pusztára bőlintással, hanem érthetően, szóval tudassa vele a jövendőt.

Mikor az öregasszony idáigjutott, Khariklia unszolini kezdte Kalasziriszét, hogy mennyenek oda, érdeklődjenek Theagenész sorsa felől. Kalaszirisz azonban elhárította kérését. Ilyesmit még nézni is bűn — jelentette ki —, és ha a körtülmények nem kény szítenék, már régen messze járna; nem ilik, hogy pap létre jelén legyen efféle varázslatnál, még kevesbé, hogy tevékenyen részt valljon benne. Ő — tette hozzá — istennék térső áldozatokból és tiszta imákból merítí jóstudományt; csak az avratlanok, a földhöz tapadt emberek szoktak a jövendő titkainak kifürkészésére a halottakat háborgatni, mint ez az öregasszony is, akinek varázslatánál a véletlen szeszélye folytán jelen lehetnek ... Kalaszirisz még javában beszélt, mikor a halott hirtelen megszólalt. Hangja tömpa volt és mély, mintha barlang üregéből vagy földalatti tárnból tört volna elő.

— Eddig kiméltelék, anyám. Elítértem, hogy vétkezz az emberi természet ellen, semmibe vedd a Moirák szent törvénnyeit, és olyan területre merészkedj varázsigéiddel, ahová nem lett volna szabad. Kíméltelek, hiszen belőlünk, halottakkal sem pusztul ki teljesen a szilők iránt érzett tisztelect. De te magad rombolod le bennem ennek utsolsó maradványait is. Eleinte legalább mórćéket tartottál elvétől varázslatodban, most viszont nemcsak felállni és bólhantani kényszerítetl, hanem szóra is bírtál engem — egy halottat! Ezzel bűnös vakmerősegéden minden határt trüllépett. Ahelyet, hogy tisztességesen eltemetné, és engedné, hogy az én jelkem is csatlakozhassék a többi elhunyt lelkéhez, csak saját önző célfajdra vagy tekintettel. Halld hát, amit ez idáig nem akartam megmondani neked: a fiad nem tér épsegben, haza, sem te nem kerülök el az erőszakos halált! Egész életedet ilyen gyalázatos üzemeknek szentelked, ezért fogsz hamarosan fegyver által elpusztulni. Ez a büntetése az összes hozzá hasonló bűnösnék. Arra sem tügyelél, hogy hatálmas varázslatodat, melynek szigorúan réjre kellett volna hajtsd végre. Nem, te szemtanúk jelenlétében szentségüleıtít-

ted meg a halottak titkait. Az még nem lenne túl nagy baj, hogy ilyikük pap: van annyira bőcs, hogy a látottakat és halottakat hétpcesétes titokként zárja magába, és úgy hallgasson róluk, mint a sir. Egyébként is különleges kegyben áll az istenek előtt, mert ha sict, megakadályozhatja, hogy két fia kárdal rontson gyermásnak, és életre-halálra szóló párviadalt vívjon. Sokkal súlyosabb hiba, hogy egy leány is lássa, mit tettei, ő is végighallgatta szavaidat. Ebben a leányban magasan lobog a szerelem lánya, szellemesc kedvencet bebolonyogta a félvilágot. Eljön majd az idő, mikor ezenyi szenvédés és megpróbáltatás után végre boldognan együtt élhet vele, a föld legtávolabbi vidékén, egy ország királynéjaként.

E szavakkal a halottest földre zuhant. Az örcgasszony megérte, hogy a lefolyt események szemtanúi csak az idegenek lehettek, és most azonmód, kardot szorongatva a kezében, örömjő dühvel indult kercsesükre. Abban a hitben, hogy valahol a halottak közé rejőzhettek el, bejárta az egész csatatemet. Eltököltszándéka volt, hogy megkeresi és megölje mindenkitőjüket, amiért orvul kilesték, és kedvezőtlen hatást gyakoroltak varázslatara. Dühé annyira elvakította, hogy — nukörben lázasan kutatta őket a szerveszt heverő hullák között, — belerohant egy földből kimeredő, törött lándzsába, mely átfurta a lágyékát, és végzett vele. Így, ilyen gyorsan érte el a megjósolt, jogos büntetést.